

ראה

רעיונות על הפרשה על פי תורתו של הרב אביגדר נבנצל שליט"א

"רְאֵה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה: אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם... וְהַקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אֲזֹרֵי אֱלֹהִים אֲזֹרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם" (דברים יא כו-כח) חז"ל משלו משל על הפסוקים הללו: אדם היושב בפרשת דרכים ולפניו שני שבילים - אחד תחילתו מישור וסופו קוצים והשני תחילתו קוצים וסופו מישור, והיה מיעץ לעוברים ושבים: הדרך הזאת נראית נוחה וקלה, אולם בהמשך היא מלאה קוצים וברקנים, ומכשולים נוספים שיקשו עליכם להגיע ליעד. לכן עדיף שתיפנו לדרך השנייה, אומנם קשה בתחילתה אך לאחר שתתקדמו בה היא תהפוך למישור ויהיה לכם קל יותר להגיע ליעד (סיפרי).

קיימא לן שכאשר נושא מסוים אינו ברור דיו חז"ל מושלים עליו משל בכדי שהעניין יובהר היטב וכך האדם יכול להבין מה נדרש ממנו. אולם בפסוקים שלנו לכאורה הכל ברור: כל אחד מבין מה שכתוב, שמי שיקיים את מצוות ה' יבורך ומי שיסור מהדרך שה' ציווה ללכת בה היפוך הדברים, אם כן מה ראו חז"ל להסביר דווקא כאן על פי משל? מה עוד שהמשל הוא כמעט זהה לביטויים שהתורה משתמשת בהם: **"הַדֶּרֶךְ"** **"לָלֶכֶת"** אם כן מה הוסיפו חז"ל במשל זה להבנת העניין? כך שואל מו"ר הרב נבנצל שליט"א.

מחדש הרב חידוש בנושא מהות המשל: למדנו בפרשת בלק **"עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמִּשְׁלִים בָּאוּ וְזִשְׁבֹּן"** (במדבר כא, כז) פירש רש"י: **"הַמִּשְׁלִים - בלעם ובעור"** ששכר אותם סיחון על מנת לעודד את חייליו במשלים. אולם על פסוק זה דרשו חז"ל: **"הַמִּשְׁלִים"** אלו הצדיקים המושלים ביצרם שאומרים לנו **"בָּאוּ וְזִשְׁבֹּן"** בואו ונחשב חשבוננו של עולם ועל ידי זה נמשול בעצמנו; ומהו ה'חשבון'? **"הוּא מַחֲשֵׁב הַפֶּסֶד מִצְוֶה כִּגְד שְׂכָרָה, וְשָׂכָר עֲבִירָה כִּגְד הַפֶּסֶד"** (אבות פ"ב מ"א) לכאורה אין קשר בין פשט הפסוק לדרש; הפסוק מדבר על מושלי משלים ואילו הדרש על המושלים ביצרם ושולטים בו! אלא שחז"ל לימדו אותנו ברעיון זה ששורש המילה 'מושל' והמילה 'משל' זהה, כיוון שכדי למשול ולשלוט באופן מוחלט בנושא כלשהו המבחן הוא הכישרון להמשיל אותו במשל; אם האדם מצליח לדמות את הנידון למצב אחר המוכר לו סימן שהוא הבין אותו על בוריו, ואם הוא אינו מסוגל לכך הרי שחייב להעמיק שוב בנושא. הוא אשר אמר הנביא: **"וְאֵל מִי תִדְּמִינִי וְאֶשְׁוֶה"** (ישעיהו מ, כה) דהיינו: היות ואיננו מסוגלים לדמות את הבורא לבריה כלשהיא, הרי שממילא אין לנו שום תפיסה באלוקות.

יוצא אם כן שאכן יש תועלת במשל שהמשילו חז"ל על פתיחת הפרשה על האדם העומד בפרשת דרכים, שכן זוהי מציאות מוכרת לרוב בני האדם. כל אחד נתקל פעם במצב שרצה להגיע ליעד כלשהו וחשב על קיצור דרך ומאוחר יותר התברר לו שהדרך השנייה מועילה ומהירה יותר למרות שנראתה יותר קשה; זהו תיאור מצב המוכר לאדם מהחיים. והיות וקשה להבחין על אתר בברכה שבאה לאדם על ידי קיום התורה והמצוות ומאידך קל להתפתות לסטות מן הדרך כדי 'לעשות חיים', באים חז"ל ואומרים לנו דרך המשל תזכור שכאשר רצית לקצר את הדרך ולבסוף איחרת ליעד, חשבת שתגיע מהר יותר אלא באמצע הדרך נתקלת במכשולים שעיקבו את הנסיעה והאכזבה היתה גדולה, על כן אם אינך רוצה שהחיים שלך יסתיימו באכזבה כזאת כדאי לך לבחור בדרך הנכונה, הדרך שמציע לך אותו אדם היושב בפרשת דרכים.

מטרת המשל הנ"ל היא להסביר מה החידוש של התנא בהצעתו **"הוּא מַחֲשֵׁב הַפֶּסֶד מִצְוֶה כִּגְד שְׂכָרָה, וְשָׂכָר עֲבִירָה כִּגְד הַפֶּסֶד"**, שכן אם נתבונן היטב נגלה שכל אדם עורך חשבון של כדאיות בחיים, חשבון של שכר והפסד, מה התועלת שיפיק מהנידון לעומת ההשקעה הנדרשת. דוגמה לכך: יצרן מחשב היטב מה גובה ההשקעה במוצר מסוים, מה העלויות של חומרי הגלם, כוח האדם, פרסום וכו', ורק לאחר מכן מחליט אם לייצר את המוצר או להימנע. אם כן מה החידוש בהצעת עריכת חשבון של הפסד מצוה כנגד שכרה, או שכר עבירה כנגד הפסדה? גם כאן באופן טבעי כל אחד עורך חשבון כזה! אלא שבעוד שבחישוב הכדאיות בכל שאר התחומים אפשר להחליט על פי הנתונים הנמצאים לנגד עינינו, בקיום מצוה המצב לגמרי שונה כיון שדרך קיום המצוות נראית תמיד מלאה מכשולים ואם האדם היה מחליט על פי הנתונים שבפניו סביר מאוד שהיה בוחר בדרך הלא נכונה.

על כן באים המושלים ומציעים הצעה חשובה שתסייע בבחירה: תעצור לפני כל החלטה, תחשב נכון את ההפסד והרווח, ובעיקר תציית להוראות היצרן - בורא העולם, היושב על פרשת דרכים וגלויה לפניו תכלית כל דרך, הוא רואה את הדברים מזווית אחרת ויודע במדויק מה טוב בשבילך. איננו יכולים לראות את המציאות מזווית ראייה של הקב"ה; אנחנו רואים רק את ה **"בְּפִרְוֹן רְשָׁעִים כָּמוֹ עֲשֵׂב"** (תהלים צב, ח) אולם הוא רואה גם את ההמשך **"כְּהַשְׁמֹךְ עֲדֵי עֵד"**, שכל מה שהרשעים מוצלחים בעולם הזה יוביל אותם בסופו של דבר לאבדון נצחי.

והנה מוסיף הרב נקודה נוספת: בחירת הדרך אינה חד פעמית, שכן לאחר שבחרנו בדרך התורה והמצוות צריכים להמשיך ולבחור בסמטאות הנכונות; יש אדם המדקדק במצוות יותר ויש מי שמקיים אותם כמצוות אנשים מלומדה.

והגם שיתכן מאוד שאותו מדקדק במצוות הינו אדם שלא מכבדים אותו במיוחד, ולעומתו השני הוא איש מוכר בציבור ובעל מעמד, גם במצב זה האדם עלול לטעות ולבחור בין דרכי המצוות בדרך הלא נכונה, שכן שניהם מקיימים אותם. הגמרא מספרת (ב"ב י.) על רב יוסף בנו של רבי יהושע בן לוי שחלה והגיע למצב המכונה היום 'מוות קליני', וכעבור זמן מה חזר לחיים, וכשהבריא שאל אותו אביו: בני מה ראית? אמר לו: אבא, עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה! אנשים שבעולם הזה מכובדים מאוד, מצויים שם בשפל המדרגה; לעומתם אותם הנראים כאן כפשוטי עם, מצבם מכובד ביותר! אמר לו: בני עולם ישר ראית, בעולם האמת מכבדים את האדם בכבוד הראוי לו באמת ולא בכבוד מדומה הנובע ממעמדו או ממצבו הכלכלי.

נמצא שגם בדרך התורה צריך לדעת היטב באיזו דרך לבחור: האם נלך בדרך הטובה יותר, המועילה יותר למרות שבאופן שטחי נראית קשה יותר. וזה דורש התבוננות מדויקת במצוה בכל רגע שהולכים לקיימה, כמה להשקיע בה וכמה התלהבות להוסיף בקיומה.

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת הרה"ג ר' אליהו דרמר בן ריב זצ"ל

שבת שלום יצחק חלבה

עלון זה מוקדש לעילוי נשמת מו"ר שר התורה הרב שמריהו יוסף חיים בן פאשה מרים זצוק"ל ומו"ר הרב שלום כהן בן תופחה זצוק"ל ומו"ר הרב חיים מאיר בן מילכה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון בעדני בן חביבה זצ"ל ומו"ר הרב שמעון גד אליטוב בן שושנה זצ"ל

לעילוי נשמת אאמו"ר אברהם (אלברטו) בן מרים חלבה, מרת אמי אולגה בת קלרה, יוסף הכהן בן קלרה, הרב גרשון אדלשטיין בן שרה, שאול בן מרים, הרב אליהו בן אהובה, מנחם מנחם בן הרב דוד ואסתר הי"ד, ריקרדו סלודור קוקו בן רחל, שלום בן יהודית, יעקב בן יהודה, יניב בן סימה, שלמה בן מטיילדה, הג"ר יוסף שלום ב"ר אברהם וחיה מושא, הרב יעקב חי בן מרגלית, חיים שאול בן בתיה, שמעון שמעוני בן חנה, אברהם בצלאל בן רחל, הרב אברהם צוקרמן בן שרה, אריה לייב בן דבורה, חנניה בן חיים, הרב חנן פורת בן שולמית, משה סלים בן חתון, יחיא בן עישה, יוסף אדרי בן פריחה, אייל בן לאה, עמידור בן שרה, נתן בן דוד ולאח, עוזיאל זוסיא בן יעקב משה, מתתיהו מנחם בן לאה, ישראל בן לאה, יעקב בן מרים, אבנר יחיאל בן רחל, חיים בן יוסף דוד, גרשום בן חנה, מנשה בן שרה, מרדכי מורד בן חנה, מתוך בן מרים, מרדכי שמעון בן דאדא, שלמה בן פורטונה, מאיר ירחמיאל בן שמחה, מסעוד בן עליה, עמרם בן עישה, אילן בן יחזקאל, מנחם נחום בן אליעזר ליפא, יעקב בן עישה, שמעון בן עישה, אנריקה בן פאני, שלמה חי בן מזל טאוס, מורדכי שלום בן רחל, עמרם בן אסתר, הרב מרדכי אלישיב בן שושנה, זאב בן ברכה, משה בן פלור, אביאטר בן ברוך הי"ד, יצחק בן אסתר, ניר יהודה בן מיכל, יעקב בן מרים, יעקב בן רחל, יוסף בן חנה, ניסים בן חנה, משה בן מרים, אייל בן עירית תשורה הי"ד, יעקב נפתלי בן רחל הי"ד, גיל-עד מיכאל בן בת גלים הי"ד, דודי רחמים בן חנה, דוד הרוש בן לאה, יוסף ברוך בן תמר, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, יהודה בן אסתר, שלמה בן שמחה, אליעזר בן צבי וציפורה, אליהו בן נעמי, שמעון בן דינה, בנימין בנדט בן יוסף, דוד בן שרה, מאיר טובי בן ליטא, נוריאל יחיאל גץ בן אסתר, אהרון בן סלחה, ניסים בן חנה, מאיר הכהן בן אריה, גבריאל בן גאולה, יונתן בן ציפורה, משה בן אשר ומרים, פנחס בן מרים, יעקב בן יהודית, פליקס אשר בן חביבה, משה בן אסתר, אלעד בן רבקה, רחמים בן זוהרה, שלום טוטיאן בן שרה, דניאל בן שרה, אילן הכהן בן חנה הי"ד, יעקב בן נעומי, יצחק בן חנה, דוד חי בן יפה, שלמה בן כזאלה, שלום בן שמחה, בנימין בן נדרה, שלמה ידידיה בן עליזה, אברהם בן שמחה, גיל יצחק בן כוכבה, לאה בת אליהו גרשון, אליס בת פריחה, מרים ספיר בת שמואל, יוסף בן שמחה, גבריאל יצחק בן מרים, ויצמן מור בן גורג'יה, דוד הרוש בן לאה, עופר פילבר בן יפה, יוסף אילוז בן מרים, חנה בת דורית, צירל בת ישראל, שולמית דבורה בת שאול, תמר אולגה בת יעקב, שרת נוסרט (רבני) בת סנב, חסינה בת רחנה, פלורה בת לאה, הרבנית שפרה בת לאה, טליה חנה בת מלכה, שרה בת מרים, שרה חנה לויזה בת פאני; שושנה בת רוזה, שרה רחל בת בוליסה, רחל בת רבקה, שרה בת רחמה, שרה בת שולמית, ברוריה בת מרגלית, אילנה בת רחל, מזל פורטונה בת שרה, אלסירה בת שרה, שמחה בת אוז'ני, רחל בת סוליקה, יהודית בת עזיזה, אוז'ני בת רוזה, פרלה בת גושי, שרה בת קיז'ה, שרה בת מרים, רחל בת שרה, ריינה בת אסתר, צילה בת פאינה, לאה בת בתיה, אסתר בת דונינה, גיטל בת שאול קלמן, יפה בת טאוס, עזיזה בת כזאלה, מזל טוב בת מסעודה, חנה בת זהבה, חסיבה בת תמר, חנה דינה בת מנחם, רחל בת יעקב, יהודית בת שרה, תמר בת שרה, יפה עזת בת מרים ת.נ.צ.ב.ה.

המעוניין לקבל כל שבוע את העלון בדואר אלקטרוני ניתן לשלוח בקשה למייל: jalabe2013@gmail.com ללא תשלום לזיכוי הרבים

השיחה נערכה על פי הבנתו של העורך. כל טענות או חסרונן יש לתלות בעורך בלבד.

עלון זה יהיה מוקדש לרפואתה השלמה של אורלי בת דונה וסילביה רות בת אסתר